

Brüssel, 17.6.2014
COM(2014) 357 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa Liidu strateegia kohta Aadria ja Joonia mere piirkonnas

{SWD(2014) 190 final}

{SWD(2014) 191 final}

Sisukord

1.	SISSEJUHATUS	3
2.	PROBLEEMID JA VÕIMALUSED	4
2.1	PROBLEEMID	4
2.2	VÕIMALUSED	5
3.	VASTUS: TEGEVUSKAVA	6
3.1.	MEREMAJANDUSE KASV	7
3.2.	PIIRKONNA ÜHENDAMINE	8
3.3.	KESKKONNAKVALITEET	9
3.4.	SÄÄSTEV TURISM	10
4.	JUHTIMINE JA RAKENDAMINE	10
5.	SEOS ELI POLIITIKAVALDKONDADEGA	12
6.	LAIEMAD SEOSED	12
7.	KOKKUVÕTE	13
LISA	ELI STRATEEGIAT KAJASTAV KAART AADRIA JA JOONIA PIIRKONNA KOHTA	14

1. SISSEJUHATUS

Käesolevas teatises käsitletakse aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu edendamise vajadust ja võimalusi Aadria ja Joonia mere piirkonnas. Selles esitatakse ühtse makropiirkonna strateegia raamistik ja tegevuskava piirkonna probleemide ja võimaluste käsitlemiseks, tuginedes osalevate riikide koostööle.

Kõnealune piirkond on funktsionaalne ala, mis hõlmab eelkõige Aadria ja Joonia merd. See hõlmab ka märkimisväärset maismaa-ala, seepärast käsitletakse teatises mere-, ranniku- ja maismaa-alasid omavahel seotud süsteemidena. Horvaatia ühinemine ELiga ja teiste selle piirkonna riikide väljavaade ELiga ühinemiseks on suurendanud kaupade, teenuste ja inimeste liikumist, sealjuures on oluline roll sadamat ümbritseval maismaal. Maismaa- ja mereühendustele pööratav tähelepanu rõhutab samuti asjaolu, et mittesäästev tegevus maismaal mõjutab ka rannikualasid ja mere ökosüsteeme.

Kõnealune piirkond on koduks üle 70 miljonile inimesele ning etendab olulist rolli geograafilise pidevuse tugevdamisel Euroopas. Käsitletav strateegia põhineb Aadria ja Joonia mere algatusel,¹ milles osaleb kaheksa riiki. Lisatud on kaart. Strateegia jääb avatuks ka teistele partneritele piirkonnas.

Kaubanduse ja ettevõtluse abil saavutatav heaolu võimaldab piirkonnal majanduskriisi selja taha jätta. Sealsed inimesed väärivad paremaid tööhõivevõimalusi, paremaid liikumisvõimalusi, turvalisemat ja integreeritumat energiavarustust ning paremat keskkonnaväliteeti.

2012. aasta detsembris toimunud Euroopa Ülemkogu tegi komisjonile ülesandeks esitada 2014. aasta lõpuks ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia (EUSAIR). Strateegia üldine eesmärk on edendada piirkonna jätkusuutlikku majanduslikku ja sotsiaalset edukust, edendades majanduskasvu ja luues uusi töökohti ning suurendades piirkonna atraktiivsust, konkurentsivõimet ja ühenduvust, kaitstes samal ajal keskkonda ja tagades terved ja tasakaalustatud mere- ja rannikuökosüsteemid. See saavutatakse koostööga riikide vahel, kellel on ühine ajalugu ja geograafia. Tugevdades piirkonnas kehtivate ELi poliitikameetmete rakendamist, loob see strateegia selget ELi lisandväärtust, pakkudes samal ajal kõigile osalevatele riikidele suurepärase võimaluse ühtlustada oma poliitika programmi „Euroopa 2020” üldise kontseptsiooniga. Sellega antakse ka Lääne-Balkani riikidele võimalus tihedamaks koostööks ELi liikmesriikidega, et arutada sealsele piirkonnale omaseid ühiseid probleeme ja võimalusi.

Strateegias leiavad kasutamist:

- valitsustevahelise Aadria–Joonia algatuse käigus rohkem kui kümne aasta jooksul saadud kogemused. Eduka koostööga on juba loodud tugevad sidemed osalevate riikide vahel ja sellest tulenev piirkondlik koostöö linnade, kaubanduskodade ja ülikoolide vahel;

¹ Valitsustevaheline Aadria–Joonia algatus loodi 2000. aastal eesmärgiga tugevdada piirkondlikku koostööd ning edendada poliitilist ja majanduslikku stabiilsust, luues sellega tugeva aluse Euroopa integratsiooniprotsessile.

- Aadria–Joonia merestrategie, mille komisjon võttis vastu 30. novembril 2012 ja milles käsitletakse meremajanduse kasvu võimalusi kõnealuse merebasseini piirkonnas²;
- merestrategie käivitamise alguse juhuslik kokkusattumine programmitöö perioodiga 2014–2020. See võimaldab strateegia süstemaatiliselt integreerida ELi, riiklikesse ja piirkondlikesse programmidesse ning kasutada kõiki poliitikavaldkondi ja programme sellise lähenemisviisi toetamiseks;
- saadud õppetunnid juba olemasolevatest makropiirkondlikest strateegiatest,³ näiteks ELi Läänemere piirkonna strateegia ja ELi Doonau piirkonna strateegia, pidades silmas ka koostööd ELi mittekuuluvate riikidega. Need õppetunnid osutavad näiteks, et on vaja keskenduda piiratud arvule ühiste probleemidele ja/või võimalustele ning tagada osalevate riikide kaasatus, pühendumus ja juhiroll. Need osutavad ka vajadusele tugevdada institutsioonilist ja haldussuutlikkust.

2. PROBLEEMID JA VÕIMALUSED

2.1 PROBLEEMID

Aadria ja Joonia mere piirkonna ees seisavad ühised probleemid. Ajalooliselt on suurt osa piirkonnast mõjutanud keeruline poliitiline ja majanduslik olukord ning konfliktid. Sloveenia ja Horvaatia ühinemine Euroopa Liiduga ning teiste riikide ühinemiseväljavaated annavad siiski võimaluse tugevdada sidemeid ja saada üle minevikupärandist. Peamised probleemid on järgmised.

- **Sotsiaalmajanduslik ebavõrdsus.** SKT elaniku kohta ja töötuse tase on asjaomastes riikides täiesti erinevad. Kui mõnes piirkonnas on SKP elaniku kohta 20 % kõrgem ELi keskmisest ja töötuse tase on 4 %, siis teistes on SKT elaniku kohta 70 % väiksem kui ELi keskmine ja töötuse tase 30 %. Vähesse suutlikkuse tõttu ei kasuta ettevõtjad piisavalt ära turunduse rahvusvahelist mõõdet, innovatsiooni ja teadusuuringuid, seda eelkõige meremajanduse valdkonnas. Napib klastreid, mis hõlmavad ettevõtlust, teadustööd ja avalikku sektorit.
- **Transport.** Piirkonnas valitseb märkimisväärne taristu puudujääk, eelkõige kauaaegsete ELi liikmesriikide ja muude riikide vahel, ning selle tagajärjeks on halb juurdepääsetavus. Eelkõige vajab kiiret taastamist, kitsaskohtade kõrvaldamist ja puuduvate ühenduste loomist, mitmeliigilise transpordi ühendusi, liikluskorraldussüsteeme ja läbilaskevõime suurendamist Lääne-Balkani maantee- ja raudteevõrk. Mereliikluse ülekoormus kasvab, samas kui järelevalve- ja kooskõlastamissuutlikkust on vaja suurendada. Ülemäärane ooteaeg ja aeganõudvad menetlused piiridel takistavad samuti liikumist. Mitmeliigiline transport on vähearenenud.
- **Energia.** Elektrivõrkude vahelised ühendused on endiselt ebapiisavad ega võimalda integreeritud energiaturu arendamist, piiravad võrkude võimsust ja takistavad taastuvate energiaallikate kasumlikku kasutamist. Pealegi on investeeringud gaasivõrkudesse,

² COM(2012) 713.

³ KOM(2011) 381, SEK(2011) 1071, COM(2012) 128, COM(2013) 181, COM(2013) 468, SWD(2013)233.

sealhulgas maagaasi veeldusjaamad üliolulised tõhusa ja mitmekesise varustamise tagamiseks.

- **Keskkond.** Mereruumi ja rannikualade suurenenud kasutamine inimeste poolt ohustab ökosüsteeme. Mittesäästev turism avaldab survet veele, maale ja bioloogilisele mitmekesisusele. Aadria mere madalus ja poolsuletud olek⁴ muudavad selle tundlikuks reostuse suhtes. Kalavarude ülepüük, merre jäetud püügivahendid ja keskkonda mittesäästev vesiviljelus ohustavad merekeskkonna bioloogilist mitmekesisust ja ka inimeste tervist. Olukorda halvendavad veelgi peamiselt maismaalt pärit puhastamata reovesi ja tahked jäätmed, väetiste äravool, mis põhjustab eutrofeerumist, ballastveest pärit invasiivsed liigid ning nafta- ja gaasivarude uurimisel tekitatud reostus. Öhu kvaliteeti halvendavad laevanduse heitkogused ja maismaal toimuv tegevus (sadamad, tööstus) ning sageli raskendavad olukorda kohalikud ilmastiku- ja geograafilised tingimused. Ebaseaduslik jahipidamine rändlindudele mõjutab ELi tervikuna. Kaitsealade võrgud, nagu Natura 2000 ja Emerald, ei ole veel lõplikult valmis.
- **Kliimamuutustest tulenevad looduslikud ja inimtegevusest põhjustatud ohud.** Lisaks suurele seismilisele aktiivsusele on piirkond vastuvõtlik ja tundlik ka kliimamuutuste kahjulike mõjude suhtes. Ühise riskihindamise, katastroofihoju juhtimise ja integreeritud leevendamise ning kohandumisstrateegiatega puudumine on suur probleem. Ebahütlane kogemus ning ressursside ja oskusteabe erinev tase ei võimalda riikidel omal käel hakkama saada merevee taseme tõusu, üleujutuste, põua, pinnase erosiooni ja metsatulekahjudega.
- **Haldus- ja institutsioonilised küsimused.** Tuleb suurendada suutlikkust riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil, et tagada struktuuride sobivus koostööks piiriüleste partneritega, samuti parandada eri poliitikavaldkondade kooskõlastamist. ELi õigustikuga ühtlustamisel ja rahastamisvahenditele juurdepääsul tekib oht, et riigid töötavad eri kiirusel, pärssides niiviisi makropiirkondliku lähenemisviisi rakendamist. On ka korruptsiooniprobleeme, mis õõnestavad avalikkuse usaldust ja takistavad arengut. Rändesurve ja piiriülese organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks on vaja kooskõlastatud piirijulgeolekupoliitikat.

2.2 VÕIMALUSED

Piirkonnas on ka palju võimalusi arukaks, jätkusuutlikuks ja kaasavaks majanduskasvuks.

- **Meremajandus** saab anda olulise panuse majanduskasvu. See ulatub meremajanduses kasutatava tehnoloogia arendamisest mereandide jätkusuutliku tootmiseni ning tarbimiseni. See hõlmab nišiturge, nt huvitegevust, puhke- ja väikekruiisiteenuseid. Innovatsioon annab ohualdis laevaehitussektorile võimaluse ümber lülituda vähesaastavate ja energiatõhusate laevade⁵ tootmisele ning teha koostööd sellega seotud valdkondadega, sealhulgas laevavarustuse tootmise ja robotikaga.
- **Ühenduvus.** Piirkond asub Euroopa peamistel ristteedel. Aadria-Joonia merebassein moodustab loodusliku veeteed, mis ulatub sügavale ELi territooriumile. See on odavam

⁴ Aadria mere põhjaosa keskmine sügavus on umbes 50 meetrit. Aadria mere vesi vahetub Vahemere veega ainult üks kord kolme-nelja aasta jooksul.

⁵ Silmas peetakse väeveldioksiidi (SO₂), lämmastikdioksiidi (NO₂) ja tahkeid osakesi.

mereteed Kaug-Idast Suessi kanali kaudu Euroopasse ja muudab vahemaa, mis tuleb läbida Kesk-Euroopa turgudele jõudmiseks, 3000 km võrra lühemaks kui põhjapoolsete sadamate kaudu. On võimalik parandada maismaa- ja mereteede ühenduvust ja tõhustada mitmeliigilist transporti, suurendades sadamaid ümbritseva sisemaa majanduslikku konkurentsivõimet.

- **Kultuuri- ja looduspärand ning bioloogiline mitmekesisus.** Erakordselt kaunis loodus koos kultuuri-, ajaloolise ja arheoloogilise pärandiga on piirkonna üks suurimaid varasid. Sealsed elanikud võivad uhkust tunda maailmakuulsate linnade (Veneetsia, Dubrovnik, Mostar, Ateena) ja looduskaitsealade (Plitvice ja Skadari järved) üle. See piirkond on ka bioloogiliselt väga mitmekesine: seal on erakordselt rikkalik taimestik, eelkõige Dinaric Arki ökoloogilises piirkonnas.
- **Turism.** Ehkki see on juba praegu kiiresti arenev ja peamine SKP kasvu mootor, võiks turismile veelgi rohkem kasu tuua suurem ja jätkusuutlik koostöö turu laiendamiseks ja turismihooaja pikendamiseks. Piirkond võib saada eeskujuks jätkusuutlike, vastutustundlike ja mitmekesiste turismitoodete ja teenuste pakkujana. Olemasolevaid kaubanduslikke võimalusi saab kasutada dünaamilisemalt, nt kruiiside kaudu, mis toovad kasu kohalikule majandusele, samuti harrastuskalapüügi kaudu. Jätkusuutliku turismijuhtimise kaudu saab vähendada bürokraatiat, luua parema ärikliima (ka VKEde jaoks), kehtestada ühised standardid, eeskirjad ja statistika ning edendada avaliku ja erasektori partnerlust.

3. VASTUS: TEGEVUSKAVA

Komisjon soovitas makropiirkondlike strateegiate lisandväärtuse aruandes⁶, et uued makropiirkondlikud strateegiad peaksid keskenduma piiratud arvule täpselt määratletud eesmärkidele, mis aitavad tõhusama ja kõrgetasemelise koostöö kaudu täita konkreetseid vajadusi. Seepärast viidi alt-üles lähenemisviisi kasutades läbi ulatuslikud konsultatsioonid sidusrühmadega, et määrata kindlaks selged, piirkonnale omased eesmärgid.

Sel eesmärgil hakatakse rakendama pidevalt ajakohastatavat,⁷ strateegiaga kaasnevat tegevuskava, et laiendada merelist mõõdet ja hõlmata ka sadamalähedane maismaa. Tegevuskava on üles ehitatud nelja strateegilise tähtsusega ja üksteisest vastastikku sõltuva samba ümber ning sisaldab võimalike soovituslike meetmete loetelu. Sambad on järgmised:

1. meremajanduse kasv;
2. piirkonna ühendamine (transport ja energiavõrgud);
3. keskkonnakvaliteet;
4. säästev turism.

Samuti määrati kindlaks kaks valdkondadevahelist aspekti:

- suutlikkuse parandamine, sealhulgas teabevahetus strateegia tõhusaks rakendamiseks, üldsuse teadlikkuse ja toetuse suurendamiseks;

⁶ COM(2013) 468, 27.6.2013.

⁷ Tegevuskava tuleb uute vajaduste tekkides korrapäraselt üle vaadata ja seda ajakohastada.

- teadusuuringud ja innovatsioon, et suurendada kõrge kvalifikatsiooniga töötajate tööhõivet, majanduskasvu ja konkurentsivõimet. Riikidevaheliste võrkude koostöö võib tuua turule ideid ning aidata arendada uusi tooteid ja teenuseid.

Kliimamuutuste mõju leevendamine ja nendega kohanemine ning katastroofiohu juhtimine on horisontaalsed põhimõtted, mis kehtivad kõigi nelja samba suhtes.

Konsultatsioonide käigus määrati tegevuskavas iga samba jaoks kindlaks piiratud arv teemasid, mis vajavad kiiresti tähelepanu ja saavad samas ka kõige suuremat kasu ühismeetmetest. Need teemad on olulised ka liidu poliitikavaldkondade, eelkõige territoriaalse mõõtmega poliitikavaldkondade seisukohalt. Allpool esitatakse valitud teemad iga samba kohta.

3.1. MEREMAJANDUSE KASV

Selle, Kreeka ja Montenegro⁸ koordineeritava samba eesmärk on edendada piirkonnas innovaatilist merendusala majanduskasvu, edendades jätkusuutlikku majandusarengut, luues töökohti ja ettevõtlusvõimalusi meremajanduses, sealhulgas kalanduses ja vesiviljeluses. Selleks tuleb edendada teadusuuringukeskusi, ametiasutusi ja erasektori ettevõtjaid hõlmavaid klastreid. Kalapüügipiirkondade kooskõlastatud majandamine parandab andmete kogumist, seiret ja kontrolli. Ühine planeerimine ning suurem haldus- ja koostöösuutlikkus tõhustavad olemasolevate ressursside kasutamist ja merenduse juhtimist merebasseini tasandil.

Meremajanduses kasutatav tehnoloogia

Luua kõrget kvalifikatsiooni vajavaid töökohti ja majanduslikke võimalusi, keskendudes teadusuuringutele ja innovatsioonile, klastrite loomisele ning selliste merendustehnoloogiaga seotud teadmiste edasiandmisele, mis on piirkonnale iseloomulikud ja seotud piirkondlike ja riiklike aruka spetsialiseerumise strateegiatega (nt keskkonnasõbralik laevaehitus, purjetamine, biotehnoloogia, allveerobotika).

Kalandus ja vesiviljelus

Parandada kalanduse ja vesiviljeluse tasuvust ja jätkusuutlikkust, tõhustades andmete kogumist, seiret ja kontrolli, rakendades kalanduse haldamise mitmeaastaseid kavasid merebasseini tasandil, ühtlustades standardeid, parandades oskusi ja suutlikkust täita ELi eeskirju ja norme ning suurendades kohalike mereandide väärtusahela lisandväärtust, eriti konkreetsete teadusuuringute ja innovatsiooni ühisplatvormide, turuteabe ühise arendamise, läbipaistvama turustamise ja töötlemise kaudu.

Merenduse juhtimine, merede majandamine ja merendusteenused

Parandada haldus- ja institutsioonilist suutlikkust, merendusteenuseid ja juhtimist, sealhulgas andmete jagamist, ühist planeerimist ja olemasolevate ressursside koordineeritud haldamist (nt mereala ruumiline planeerimine ja rannikualade integreeritud haldamine).

⁸ Tegevuskava väljatöötamist koordineeris asjaomase samba valinud riikide paar, mis koosnes ühest ELi kuuluvast riigist ja ühest ELi mittekuuluvast riigist.

Näited 2020. aasta eesmärkidest võiksid hõlmata järgmist:

- meremajandust käsitlevatesse tehnoloogilistesse teadusuuringutesse tehtavate investeeringute 20 %-line kasv (võrreldes algse olukorraga);
- mitmeaastased majandamiskavade vastuvõtmine merebasseini tasandil ja nende rakendamine;
- 100 % mereala ruumilise planeerimise riikliku jurisdiktsiooni all olevast veealast ja 100 % rannikualade integreeritud haldamisega hõlmatud rannikualast ning nende rakendusmehhanismid, kohaldatavad täies mahus.

3.2. PIIRKONNA ÜHENDAMINE

Selle, Itaalia ja Serbia⁹ koordineeritava tugisamba eesmärk on parandada transpordi ja energia ühilduvust kõnealuses piirkonnas ja ülejäänud Euroopaga. Piirkonna arendamiseks on vaja omavahel seotud ja jätkusuutlikku transpordi- ja energiavõrke. Koostöö on vajalik selleks, et vähendada kitsaskohti ning arendada taristuvõrke ja reguleerivat raamistikku. Mereliikluse ja mitmeliigilise transpordi kooskõlastatud seire tõstab konkurentsivõimet.

Meretransport

Mereliikluse ohutus sõltub ühtlustatud järelevalvesüsteemist ja nüüdisaegsete, mitmeliigilist transpordi võimaldavate sadamate loomist, mis töötavad klastritena. Selleks et ajakohastada liikluskorraldust ummikute vältimiseks ja konkureerida maailma tasandil, eeskätt Põhja-Euroopa sadamatega, on vaja teha koostööd riikide ja sadamate vahel.

Mitmeliigilised ühendused sadamalähedase maaga

Selleks et toetada merekaubaveo suurendamist, tuleb ajakohastada mitmeliigilisi ühendusi sisemaaga. Mere-, raudtee-, maantee-, lennu- ja siseveetranspordi ühendavate transpordisõlmede ja sõlmsadamate arendamine peab tuginema säästva transpordi kavadele, mis on muu hulgas seotud ka kohalike ja piirkondlike õhukvaliteeti käsitlevate kavadega. Ühismeetmed, nii füüsilised kui ka mittefüüsilised, peaksid vähendama kitsaskohti piiridel.

Energiavõrgud

ELi energiapoliitika kolm eesmärki – konkurentsivõime, varustuskindlus ja jätkusuutlikkus – saavutatakse hästiühendatud energiaturu abil. Elektri- ja gaasivõrkude ühendamise lõpuleviimiseks on vaja investeeringuid. Piiriülestel investeeringutel tökete kõrvaldamiseks jõustatakse reguleerivad meetmed.

Näited 2020. aasta eesmärkidest võiksid hõlmata järgmist:

- kahekordistada Aadria ja Joonia mere konteinervedude praegust turuosa ning piirata nende keskkonnamõju;
- vähendada piirkondlike piiride ületamiseks kuluvat aega 50 % võrra.

⁹ Vt joonealune märkus nr 8.

3.3. KESKKONNAKVALITEET

Selle, Sloveenia ning Bosnia ja Hertsegoviina koordineeritava samba¹⁰ eesmärk on käsitleda keskkonnakvaliteeti läbi piirkondlikul tasandil tehtava koostöö. See aitab kaasa mere- ja rannikualade ökosüsteemide hea keskkonnaseisundi saavutamisele, vähendab mere saastamist, piirab mulla katmist, leevendab ja kompenseerib selle mõju,¹¹ vähendab õhusaastet¹² ning aitab peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemist ja ökosüsteemide kahjustumist. Mitme riigi piiridesse ulatuvate ökopiirkondade kaitseks võetavad ühismeetmed tulevad kasuks Euroopa looduspärandile: need tagavad ka selle, et infrastruktuuri investeeringud ei kahjusta keskkonda ega suurenda reostust.

Merekeskkond

- **Ranniku- ja merekeskkonna bioloogilist mitmekesisust ähvardavad ohud.** Survet mere- ja rannikualade ökosüsteemidele vähendavad täpsemad teadmised bioloogilisest mitmekesisusest ja mereala ruumiline planeerimine ning rannikualade integreeritud majandamise kooskõlastatud rakendamine, asjakohased keskkonnavalused õigusaktid¹³ ja ühine kalanduspoliitika. Piiriüleste avavee-merekaitsealade võrkude täiustamine ja neid haldavate asutuste juhtide omavaheline kogemustevahetus aitab veelgi kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele.
- **Merereostus** Kooskõlastatud investeeringud reovee- ja tahkete jäätmete töötlemise jaamadesse, ühised jõupingutused mereprahi kogu olelusringiga tegelemisel, jagatud suutlikkus reostust ennetada ning reageerida naftareostustele ja muudele suure ulatusega reostustele, veealuse müra piiramine, samuti põllumajandustootjate teadlikkuse tõstmine nitraatide üleliigse kasutamise negatiivsest mõjust aitavad märkimisväärselt vähendada ohtusid mere elusloodusele ja inimeste tervisele.

Piiriülesed elupaigad maismaal ja bioloogiline mitmekesisus

Soodustatakse ökopiirkondade ühist piiriülest juhtimist, samuti edendatakse suurte lihasööjate loomade hea tervisega populatsioone ja võetakse meetmeid rändlindudele ja hiidloomade eeskirjade täitmise parandamiseks.

Näited 2020. aasta eesmärkidest võiksid hõlmata järgmist:

- luua 2015. aasta lõpuks kõigi riikide ühine platvorm andmete kogumiseks, uurimistööks ja analüüsiks;
- tõhustada Natura 2000 ja Emeraldi võrke ja luua 2020. aastaks merestrateegia raamdirektiivi raames sidus kaitstud merealade võrk;
- hõlmata 2020. aastaks merekaitsealadega 10 % Aadria ja Joonia merest, vastavalt rahvusvahelisel tasandil võetud kohustustele.

¹⁰ Vt joonealune märkus nr 8.

¹¹ SWD(2012) 101 Suunised mulla katmise piiramise, leevendamise ja kompenseerimise parimate tavade kohta.

¹² Seoses NO₂, SO₂, tahkete osakeste ja osooniga.

¹³ Eelkõige merestrateegia raamdirektiiv, ELi elupaikade direktiiv ja linnudirektiiv.

3.4. SÄÄSTEV TURISM

Selle, Horvaatia ja Albaania koordineeritava samba eesmärk¹⁴ on arendada kogu piirkonnas innovaatilise, jätkusuutliku, vastutustundliku ja kvaliteetse turismi võimalusi. Turismitoodete ja -teenuste mitmekesistamine koos hooajalisuse vähendamiseks võetavate meetmetega suurendab ettevõtlust ja loob töökohti. Aadria–Joonia turismitoote ja -teenuste kaubamärgi turundamine kogu maailmas suurendab nõudlust.

Mitmekesine turism (tooted ja teenused)

Piirkonna rikkaliku pärandi kõik võimalused ei ole veel täielikult ära kasutatud. Kliimat ja turgu saab ära kasutada tugeva, headel tavadel põhineva, ettevõtlusele suunatud dünaamika loomiseks. Alternatiivset ja aastaringset turismi saab edendada territoriaalse arengu tegevuskavades. Turismi mitmekesistamine ja selle kvaliteedi parandamine on oluline säästva turismi toodete ja teenuste arendamisel.

Säästev ja vastutustundlik turismijuhtimine (innovatsioon ja kvaliteet)

Turismiga tegelevad sidusrühmad peaksid võtma rohkem meetmeid säästva ja vastutustundliku turismi arendamiseks. Need hõlmavad ühiseid standardeid ja eeskirju massiturismi keskkonnamõju vähendamiseks, kaasavad kõik sidusrühmad (avalik ja erasektor, külastajad) ja parandavad nende oskusi säästva ja vastutustundliku turismi kontseptsiooni edendamisel.

Näited 2020. aasta eesmärkidest võiksid hõlmata järgmist:

- suurendada hooajavälisest turismi 50 %;
- luua viis uut makropiirkondlikku turismirada.

4. JUHTIMINE JA RAKENDAMINE

Olemasolevate makropiirkondlike strateegiate rakendamise kogemus näitab, et head ja stabiilsed juhtimismehhanismid on väga olulised tõhusa rakendamise tagamiseks. Komisjoni 2014. aasta mais avaldatud juhtimisalases aruandes¹⁵ tuuakse välja kolm peamist vajadust: tugevam poliitiline juhtimine, tõhus otsustamine ja hea korraldus.

Parem juhtimine ei tähenda uusi vahendeid ega bürokraatiat, vaid seda, kes ja kuidas kõnealust strateegiat rakendab, ühismeetmed algatab ja neid rahastab. Juhtimisel peab olema nii poliitiline kui ka tegevuslik mõõde, kus on ära märgitud vastutavad ministriumid ja rakendusasutused, kes püstitavad strateegilisi eesmärke ning seejärel tagavad, et töö käib range järelevalve all. Niisugusel tegevusel on selgemad tagajärjed ja suurem mõju.

Kooskõlastamine

Kooskõlastamine on vajalik osalevate riikide vahel, eri ministriumide vahel ja otsuste tegemise tasandil igas riigis. Iga samba kohta on asjaomastest ministriumidest määratud

¹⁴ Vt joonealune märkus nr 8.

¹⁵ Komisjoni aruanne makropiirkondlike strateegiate juhtimise kohta, COM(2014) 284, 20. mai 2014.

kaks koordinaatorit, kes esindavad kaht eri riiki ja teevad tegevuskava väljatöötamisel ja rakendamisel tihedat koostööd piiriüleste partneritega.

Komisjon tegutseb sõltumatu nõustajana ning käsitleb kava ELi perspektiivist, teda toetab makropiirkondlikke strateegiaid käsitlev kõrgetasemeline töörühm, mis koosneb nii EL 28, kui ka strateegias osalevate kolmandate riikide esindajatest.

Rakendamine

Hea rakendamise peamised tingimused on järgmised:

- riigid mõistavad, et strateegia hõlmab valdkondlikke poliitikasuundi ning sellega tegeletakse kõikidel valitsemistasanditel
- ELi mittekuuluvate riikide täielik ja tõhus kaasamine kõigil tasanditel;
- kõrgetasemeline poliitiline toetus, kus ministrid määravad kindlaks strateegia üldsuuna, võttes vastutuse, viivad omavahel vastavusse poliitika ja vahendid ning annavad otsuste tegemise ja tehnilise tasandi jaoks vahendid ja staatuse;
- ELi mõõtme tagajana tagab komisjon strateegilise lähenemise ELi tasandil;
- riigid jälgivad ja hindavad edusamme ja annavad suuniseid rakendamiseks;
- kasutatakse täiel määral ära olemasolevate piirkondlike organisatsioonide tehtud töö;
- samba koordinaatorid pakuvad usaldusväärset tuge, kasutades eelkõige Aadria ja Joonia mere piiriülese koostöö programmi 2014–2020 kaudu võimaldatavat institutsionaalset ja suutlikkuse suurendamise abi;
- kaasatakse peamised sidusrühmad: riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused, (piirkondade, riikide, Euroopa) parlamendi liikmed, majandus- ja sotsiaalsfääri esindajad, kodanikuühiskonna, teadusringkondade ja vabauhenduste esindajad.

Selleks et strateegia saaks alguse kindlalt pinnalt, tuleb otsused nendes küsimustes vastu võtta varakult.

Rahastamine

Strateegiat rakendatakse muu hulgas ka selleks, et mobiliseerida ja kooskõlastada juba olemasolevaid olulisi ELi ja liikmesriikide vahendeid kõnealuse nelja samba ja teemade rahastamiseks. Kiites heaks strateegia, kohustuvad osalevate riikide valitsused rakendama selle rahastamise tegevuskava. Eelkõige on see Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ja ühinemiseelse abi rahastamisvahend ajavahemikuks 2014–2020, mis pakub märkimisväärseid ressursse ning mitmesuguseid tehnilisi vahendeid ja võimalusi.

Muud kõigile kättesaadavad fondid ja vahendeid on järgmised: esiteks Horisont 2020 kõigi sammastega seotud meetmete rahastamiseks, Euroopa Ühendamise Rahastu 2. samba rahastamiseks, programm LIFE 3. samba rahastamiseks, samuti kliimamuutuste leevendamise ja sellega kohanemise rahastamiseks ning VKEdes jaoks mõeldud COSME programm 4. samba rahastamiseks. Muudest vahenditest on eelkõige Lääne-Balkani riikide investeerimisraamistiku kaudu kättesaadavad Euroopa Investeerimispank ja muud rahvusvahelised finantsasutused.

Need fondid ja vahendid peaksid looma olulise finantsvõimenduse ja meelitama meetmete rakendamist rahastama erasektori investorid. Strateegia rakendamisel kasutatakse ära ka kahe muu makropiirkondliku strateegia raames tehtud tööga loodud innovaatilisi rahastamisviise.

Aruandlus ja hindamine

Hindamine põhineb sammaste koordinaatorite töö, kes annavad aru samba eesmärkide täitmisel saavutatud edust.

Selleks et täita lüngad olemasolevates andmetes, mis on vajalikud võrdlusaluse loomiseks eelkõige ELi mittekuuluvates riikides, edendatakse andmete kogumist valdkondadevahelise suutlikkuse küsimusena Aadria ja Joonia mere riikidevahelise koostööprogrammi kaudu. Kuigi edu esmane näitaja on tegevuskava rakendamine, tuleb esimese sammuna välja töötada täpsemad näitajad.

Osalevad riigid korraldavad igal aastal ka foorumi, et hinnata tulemusi, arutada läbivaadatavaid meetmeid ning töötada välja uusi lähenemisviise.

5. SEOS ELI POLIITIKAVALDKONDADEGA

Käesoleva strateegia huvides ei ole vaja teha muudatusi ELi õigusaktides, selle strateegia eesmärk on tugevdada kõnealusele piirkonnale olulisi ELi poliitikavaldkondi¹⁶. See toetab ka ELi õiguslike kohustuste rangemat järgimist ja on suunatud lünkade ja viivitusi põhjustavate praktiliste küsimuste, eelkõige ühtse turu ja keskkonnaga¹⁷ seotud küsimuste lahendamisele. Selles rõhutatakse integreeritud lähenemisviisi, mis ühendab eri poliitikavaldkonnad ELi poliitika rakendamiseks territoriaalselt ühtsel viisil. Samuti rõhutatakse seoseid ELi poliitikavaldkondade ja programmide vahel, sealhulgas seoseid bioloogilist mitmekesisust¹⁸, kliimamuutustega kohanemist¹⁹ ning teadusuuringuid ja tehnoloogiaarenduse raamprogramme käsitlevate ELi strateegiatega vahel.

6. LAIEMAD SEOSED

Tuleb tagada koostöö samalaadse, ELi Doonau piirkonda käsitleva strateegiaga, samuti ELi Alpi piirkonna strateegiaga. Programmil INTERACT võib olla selles keskne roll.

On vaja taotleda sünergiat teiste geograafilise kohaldamisala poolest sarnaste valitsustevaheliste organisatsioonidega, näiteks valitsustevaheline Aadria–Joonia algatus (AII), või ka teistsuguse või laiema kohaldamisalaga organisatsioonidega, näiteks piirkondlik koostööõukogu (RCC) või Kesk-Euroopa algatus (CEI).

Oluline on kooskõlastamine kogu Vahemerd hõlmavate programmide ja algatustega²⁰ ning kokkusobivus olemasoleva õigusraamistikuga²¹.

¹⁶ Näiteks mereala ruumilise planeerimise direktiiv, ühine kalanduspoliitika, ELi katastroofiohu juhtimise poliitika, üleeuroopalised võrgud (transport ja energeetika), tuleviku transpordikogukonnad jne.

¹⁷ Eelkõige linnustiku ja elupaikade direktiiv, vee raamdirektiiv, merestrategia raamdirektiiv, nitraadidirektiiv, välisõhu kvaliteedi direktiiv, heitkoguste siseriiklike ülemmäärade ja jäätmete raamdirektiivid.

¹⁸ KOM(2011) 244.

¹⁹ COM(2013) 216.

²⁰ Eelkõige Vahemere Liit ja Vahemere üldine kalanduskomisjon.

²¹ Eelkõige Vahemere merekeskkonna ja rannikuala kaitse konventsioon (Barcelona konventsioon).

7. KOKKUVÕTE

Pärast aastatepikkust keerulist poliitilist ja majandusolukorda on Aadria ja Joonia mere piirkonnal nüüd paremad tulevikuväljavaated. Luues üldise raamistiku poliitika koordineerimiseks ja territoriaalseks koostööks, aitab see strateegia muuta piirkonna paigaks, kus on parem elada, töötada ja nautida. See võib saada eeskujuks majanduskasvu suurendamisel, töökohtade loomisel ja ideede väljapakkumisel, samuti olla aknaks maailma muudele riikidele. Ühiste jõupingutustega on võimalik piirkond hästi ette valmistada 21. sajandi probleemide lahendamiseks ja võimaluste kasutamiseks.

Seepärast kutsub komisjon nõukogu üles käesoleva teatisega tutvuma ja selle kinnitama. Euroopa Parlamendil, Regioonide Komiteel ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel palutakse samuti avaldada arvamust käesoleva dokumendi kohta.

